

Jak vyhnat černé pasażéry z veřejných zakázek

KAREL JANEČEK

předseda správní rady
Nadačního fondu
proti korupci

Politik rozhodující o veřejné zakázce dostává v obálce anonymní akcie firmy, která se o zakázku uchází. Tato firma veřejnou zakázku vyhrává. Stát vyplácí vítězné firmě z veřejného rozpočtu cenu zakázky. Politik, jenž o zakázce rozhodoval, si jde – nyní jako akcionář – vybrat do firmy zisk plynoucí ze získané zakázky. Klasická „malá domů“. Prostřednictvím firm s anonymními akcemi se jezdí načerno ve veřejných zakázkách.

„Malá domů“ ve veřejných zakázkách je tou nejvíce do očí bijící krádeží peněz občanů svěřených státu. Je to trestný čin zvaný přijetí úplatku. U nás ho ovšem nelze prokázat!

Proč? Protože po vítězných firmách nikdo nepožaduje, aby představily svou majetkovou strukturu. Aby ukázaly, kdo za vítěznou firmou stojí a zda těmito osobami v pozadí nejsou náhodou ti, kteří o zakázce rozhodovali. Kvůli tomuto přitími tak není možné zjistit, zda firmu, jež získala veřejnou zakázku, „náhodou“ nevlastní ministr, který jí zakázku přiklepl. Díky této netransparentnosti firmy získávající veřejné zakázky, přestože se tím dopouštějí trestného činu přijetí úplatku.

Stát coby spolupachatel

Vláda sama přiznává, že nemá žádné výsledky v boji proti korupci. Pochopitelně! Nebude-li odkryta majetková struktura firem získávajících veřejné zakázky, nelze nikdy nikoho usvědčit z trestných činů úplatkářství ve veřejných zakázkách. Neumožní-li stát odhalit tyto

majetkové struktury, stává se spolupachatelem trestného činu! Přesto ovšem šéf úřadu pro hospodářskou soutěž, který má nad veřejnými zakázkami dohlížet, prohlásuje, že nebude zjišťovat, „komu patří jaká firma s veřejnou zakázkou“. Říká tím vlastně, že „stát přece nebude zkoumat, zda došlo ke korupci, či nikoli“. A to je na pováženou.

Demokratický stát nesmí svou nemohoucností či liknavostí kryt korupci! Nezjistí-li transparentnost, je spolupachatelem korupce. Občan má právo vědět, kdo je konečným beneficentem peněz, které svěřil státu.

Korupce praktikovaná v dnešních obrovských objemech je kritický devastační faktor české ekonomiky. Nejenže rozleptává důvěru investorů (první otázka jakéhokoli zahraničního investora, který chce investovat v Česku, se týká stavu korupčního prostředí), ale nutně dří-

ve či později povede ke kolapsu české ekonomiky. Jestliže se dřív „pouze“ rozkrádal státní majetek, ale alespoň se dalo říci, že se privatizuje, dnes už musí stát přímo tahat peníze z peněženek občanům v podobě zvyšování daní, aby mohl korupčníky dál tučně živit.

Podle národní ekonomické rady vlády (NERV) rozdá stát ročně zakázky v hodnotě 640 miliard. Z těchto peněz vyteče dírami do kapses korupčníkům 10 až 40 miliard. Z toho 10 miliard korun z veřejných zakázek spolykají neprůhledné firmy s anonymními listinými akcemi – a to je pravděpodobně pouze špička ledovce. Analýza projektu z hlediska hodnotící kvalitu veřejných zakázek jasně prokazuje, že „zisky anonymních firem jsou o 23 až 70 procent vyšší, než je tomu u firem s jinou vlastnickou strukturou“. Tato famózní ziskovost není vysvětlitelná žádnými

standardními ekonomickými faktory. Z hlediska objemu tyto zavrátně získavě firmy s nedohledatelnými nebo velmi těžko dohledatelnými konečnými majiteli spolknou 80 procent větších veřejných zakázek. Zakrytí vlastnictví pomocí anonymních listinových akcií totiž nejen umožňuje ukrást pár desítek miliard z peněz daňových poplatníků, ale hlavně chrání majitele těchto firem před kriminálem.

Svléknout se do naha

Na černé pasażéry ve veřejných zakázkách, kteří kradou naše peníze svěžené státu a kvůli kterým musíme platit vyšší daně, nelze bohužel jinak než zákonem. Zákonem, který by jasně řekl, že ten, kdo podniká za peníze občanů, musí se před nimi „svléknout do naha“. Jestliže firma, kterým občané svěřují své peníze návratně, jako například banky, musí státu ukázat celou svou ma-

jetkovou strukturu, není nejmenšího důvodu, proč by firmy, kterým občané svěřují své peníze návratně, neměly prokázat to samé, tedy majetkovou strukturu až po konečné beneficenty – fyzické osoby. Jen tak bude možno zajistit, že firmy, které získaly zakázku pomocí trestné činnosti, budou moci být z veřejných zakázek vyloučeny a jejich majitelé potrestáni.

Zdá se vám toto pravidlo transparentnosti očividné a jasné? Současnou „protikorupční vládu“ však toto zřejmě a jednoduché pravidlo nenapadlo. A to přesto, že by zamířilo těm nejhorším korupčním praktikám ve veřejných zakázkách.

Iniciativa „Konec korupci!“ Nadačního fondu proti korupci a občanského sdružení Veřejnost proti korupci proto nyní, když se zákon o veřejných zakázkách projednává v parlamentu, s tímto jednoduchým protikorupčním pravidlem přichází.